

**Geen grenzen aan de kennis, maar grenzen aan de
armoede:**

Naar een duurzame kennismaatschappij

**Naar aanleiding van de 30ste verjaardag van het eerste Rapport
aan de Club van Rome: *Grenzen aan de groei***

Voorwoord

Dertig jaar geleden heeft de Club van Rome haar eerste rapport uitgegeven - *Grenzen aan de groei - The limits to growth*. Nu, dertig jaar later zijn de bedreigingen voor een duurzame ontwikkeling nog ingrijpender en steeds ingewikkelder. De enorme technische vooruitgang van de laatste decennia heeft een voortdurende industriële groei mogelijk gemaakt, maar de kloof tussen rijk en arm is nog toegenomen en de druk op de complexe en delicate processen van onze planeet is groter dan ooit. Het is duidelijk dat we dit pad op weg naar ontwikkeling niet mogen inslaan: dit is eenvoudigweg niet duurzaam.

De volgende wereldtop over duurzame ontwikkeling (WSSD: World Summit on Sustainable Development) in Johannesburg is een sleutelmoment voor politieke leiders, voor de burgermaatschappij en voor het bedrijfsleven om afspraken te maken over een nieuw kader voor solidariteit en ontwikkeling voor iedereen in de wereld en die rekening houdt met de beperkingen van de natuurlijke rijkdommen. De nieuwe uitdagingen zijn sociale gelijkheid, culturele verscheidenheid, economische stabiliteit en het optimaal gebruik van de beperkte voorraden aan grondstoffen op deze planeet. De WSSD moet deze kans aangrijpen om stapsgewijs de toepassing van een cultuur tot samenwerking op wereldschaal te realiseren en om de voorwaarde te scheppen van een permanente wereldwijde duurzame dialoog in en tussen de gemeenschappen.

Met de huidige demografische overgangperiode zal de wereldbevolking nog toenemen tot 8-9 miljard tegen 2050. Het ecosysteem van de aarde, waar de mens deel van uitmaakt, heeft slechts een beperkte capaciteit om de impact van de menselijke activiteiten op te vangen. Nochtans heeft de armoede in onze maatschappij reeds alle grenzen van het fatsoen overschreden. De laatste dertig jaar werden veel initiatieven genomen, maar blijkbaar lang niet genoeg om de koers te wijzigen. Intussen staat de mensheid voor een nieuwe grens: **de tijdsgrens**.

Het is nog steeds een moeilijke opdracht om een evenwicht te vinden – de gulden middenweg- tussen het streven van de mens naar groei, sociale gelijkheid en de beperkingen aan grondstoffengebruik. We moeten zoeken naar een nieuwe grondslag voor het rationeel gebruik van natuurlijke en financiële middelen gebaseerd op opleiding, lokale waarden en duurzame praktijken, strokend met de wereldrealiteit, en gebaseerd op de toegang tot kennis voor alle mensen. We moeten een maatschappij opbouwen waarin **geen grenzen gesteld worden aan de kennis**.

De Club van Rome is een unieke verzameling van Staatshoofden, politici, bedrijfsleiders en vooraanstaande wetenschappers en de jongere generatie neemt er aan deel met specifieke denktanks. Met deze constructie kan een interdisciplinaire dialoog tot stand komen met de hele bevolking. Voor dit rapport werd het voorbereidend werk gedaan door de Brussel-EU afdeling die onlangs werd gesticht. De leden hebben het grondig besproken, vooral tijdens een speciale vergadering in Brussel in mei 2002.

Opnieuw wordt de klemtoon gelegd op de noodzaak van een holistische benadering om de technologische, economische en sociale ontwikkeling een nieuwe richting te geven in het belang van alle leden van de mensheid. Ik kan het u ten zeerste aanbevelen.

Prins El Hassan Bin Talal, Voorzitter van de Club van Rome

Inhoudstafel

1. Dertig jaar dicht bij de grenzen	4
2. De grenzen aan armoede en ongelijkheid	4
3. Naar een duurzame kennismaatschappij	6
4. Geen grenzen aan verscheidenheid en creativiteit	7
5. Efficiëntie en Sturende Mechanismen; het antwoord op de Grenzen aan Grondstoffen	
5.1. Efficiëntie van grondstoffengebruik	8
5.2. Sturende mechanismen	9
6. Bestuur van een wereld met beperkingen	10

1. Dertig jaar dichterbij de grenzen

Het rapport *Grenzen aan de groei - The limits to growth* heeft in 1972 een debat op wereldschaal in gang gebracht over de toekomst van de mensheid en deze van onze planeet. Het werd gevolgd door *Mankind at the turning point* in 1974, en door *No limits to learning* in 1978. De laatste dertig jaar werden meer dan dertig rapporten gepubliceerd over praktisch alle aspecten van het wereldgebeuren, gaande van bestuur tot armoede, de oceanen als planetaire hulpbron, culturele en sociale cohesie.

In 1972 bedroeg de wereldbevolking 3.2 miljard. In 2002, is het bevolkingsaantal meer dan 6 miljard, en waarschijnlijk zal er een stabilisering beginnen rond 8-9 miljard midden van deze eeuw. **De Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling (WSSD) mag niet alleen kijken naar de vooruitgang en de tegenvallers van de laatste 10 jaar, maar zij moet nu een sterkere impuls geven voor praktische maatregelen tot een concrete vooruitgang in het volgende decennium.**

Ons huidig model van industriële ontwikkeling is niet duurzaam. De bestaande snelheid en soort groei leidt tot economische polarisering en achteruitgang van het milieu. De paradox van de industriële groei is dat de ongelijkheid is toegenomen door het scheppen van voldoende welvaart om de armoede uit te roeien. De allesverslindende toename van het gebruik aan natuurlijke grondstoffen vernietigt het ecosysteem waarop het berust. De doelstelling van steeds toenemende industriële groei is niet verenigbaar met de beperkingen aan het natuurlijk systeem van onze planeet. Onze planeet is eigenlijk al te klein om de materiële standaarden van onze industriële maatschappij te realiseren voor 6 miljard mensen. De economische en milieulast op de wereldmaatschappij neemt steeds toe door het snel groeiend grondstoffenverbruik, sociale spanningen, groeiende ongelijkheid, economische migratie en terrorisme. Het 20% meest welvarende gedeelte van de wereldbevolking verbruikt 86% van de natuurlijke grondstoffen, terwijl de helft van de wereldbevolking in armoede leeft. Daar bovenop neemt de politieke en economische instabiliteit toe door het verlies aan culturele diversiteit.

Zoals in sommige scenario's van *Grenzen aan de Groei* en zoals bevestigd in het laatste rapport van de Verenigde Naties, **is het kapitaal aan milieu en natuurlijke grondstoffen meer dan ooit bedreigd door de aanhoudende groei van de bevolking en van de economie.** Het is nu meer vijf voor twaalf om de huidige trends te wijzigen.

Het huidige socio-economisch model en het groeiconcept moeten grondig herzien worden. De voortdurende demografische ontwikkeling versterkt de noodzaak van een ethisch engagement op wereldvlak, en van een nieuw socio-economisch model.
---

2. De grenzen aan armoede en ongelijkheid

Sociale duurzaamheid kan alleen bereikt worden door de armoede wereldwijd terug te dringen. Armoede is nu een van de belangrijkste bedreigingen van stabiliteit en om het even waar een hinderpaal voor verdere sociale en economische ontwikkeling. Zij kan alleen teruggedrongen worden door een hogere economische groei aan te houden in de meeste ontwikkelingslanden, maar dan met een substantieel hogere graad van grondstoffen

productiviteit. Daarvoor is een nieuwe “ethiek van solidariteit” nodig tijdens de WSSD, **met duidelijke “groeidoelstellingen” voor de ontwikkelingslanden om in partnerschap met de ontwikkelde landen sociale gelijkheid te herstellen.**

Groeiende ongelijkheid van inkomen is meer het gevolg van uitsluiting uit de wereldmarkt dan van de polariserende effecten binnen deze markt. **Een betere integratie van meer mensen (en landen) in de wereldhandel is daarom het meest doeltreffende, maar nog steeds ontoereikende, middel tegen de groeiende ongelijkheid.** De beslissing van Doha in november 2001 om een nieuwe ronde van liberalisering van de handel te lanceren, met een partnerschap voor ontwikkeling en een betere inschakeling van allen, moet actief nagestreefd worden. Er is nog teveel hypocrisie in het beleid van het “Noorden” om te pleiten voor open markten in de geglobaliseerde economie, terwijl zij hun eigen markten beschermen tegen competitie met het “Zuiden”.

Informatie en communicatietechnieken zijn op twee vlakken essentieel- voor een snellere groei in de ontwikkelingslanden en voor een meer eco-efficiënte ontwikkeling. Het “digitaal verschil” verkleinen moet daarom een wereldwijde prioriteit worden. Zonder een vastberaden actie zal de ongelijke groei van de in een netwerk verbonden kenniseconomie ongelijkheid doen toenemen, met alle sociale gevolgen vandien. Gefrustreerde jonge mensen zien het enorme verschil tussen de levensstijl in de Verenigde Staten en Europa en de hunne, waardoor migratie naar deze welvarende streken voor hen het enig alternatief is voor hun permanente staat van armoede.

De overgang naar een kennismaatschappij zal waarschijnlijk meer mensen toelaten om actief deel te nemen aan creatief werk. Door een kennisinfrastructuur ontstaat de mogelijkheid voor plaatselijk ondernemerschap en totstandkoming van welzijn, zonder dewelke de andere voorzieningen onbetaalbaar en blijvend kunnen zijn. **Daarom moeten de ontwikkelingsprogramma’s de uitbouw van elektronische communicatie-infrastructuur versnellen en verspreiden. De toegang moet algemeen en betaalbaar zijn zodat het kan dienen voor bedrijfsvoering, en voor sociaal en cultureel gebruik.** De uitbouw van infrastructuur moet deel uitmaken van elk partnerschap voor cofinanciering van ontwikkeling.

De ontwikkelingshulp door de ontwikkelde landen moet zeker vermeederen. We juichen de verbintenissen van Monterrey toe, maar er is meer nodig: hulp moet losgekoppeld worden van het verwerven van donoren en moet meer toegankelijk worden voor kleinschalige, lokale initiatieven voor vorming en ondernemingschap. De hulp zal alleen doeltreffend zijn als het economisch en sociaal beleid van de ontvangende landen overeenstemt met duurzame ontwikkeling en als ze gebruikt wordt voor “capacity building”: voor het uitbouwen van infrastructuur bestemd voor opleiding en het creëren van de nodige instellingen en om de mensen in de ontwikkelingslanden toegang te verschaffen tot nieuwe kennis en technologieën en hen de gelegenheid te geven deze te assimileren en te gebruiken. **Inheemse kennisystemen** betekenen ook een uniek hulpbron voor ontwikkelingslanden en deze moeten geïntegreerd worden in het toekomstig wereldwijd netwerk van de kennismaatschappij.

Duurzame ontwikkeling is verzoenbaar met een toename van het wereld Bruto Nationaal Product met een factor 10 tegen 2050, indien de BNP groei losgekoppeld wordt van grondstoffengebruik en als het gebruik van grondstoffen waarvan de voorraad nu reeds bedreigd is behouden blijft op het huidige peil. Hiermee zou een jaarlijkse groei van 7-8 % moeten mogelijk zijn voor de armste landen, voldoende om

armoede en ongelijkheid drastisch te verminderen, en van 3% voor de EU en Noord Amerika, genoeg om deze hoge werkgelegenheidsgraad te behouden. Binnen dit kader moeten we verder gaan dan de “millenium doelstellingen” voor 2015:

- De alfabetiseringsgraad voor volwassenen boven 90% brengen tegen 2030, “digitale alfabetisering” inbegrepen, zowel verbaal als visueel;
- Een wereldwijde infrastructuur scheppen van universiteiten en onderzoeksinstituten gebaseerd op wetenschap en technologie om lokaal ondernemerschap te bevorderen;
- Toegang verzekeren voor meer dan 90% van de gemeenschappen tot de diensten voor kennis en vorming zodat de mensen hun eigen lokale rijkdommen kunnen beheren;
- Betaalbare technologieën ontwikkelen die eenvoudig zijn in gebruik, divers in toepassingsmogelijkheden en die rekening houden met de verschillen in cultuur en taal.

De uitroeiing van de armoede moet de hoogste prioriteit krijgen. Het is onaanvaardbaar dat meer dan de helft van de wereldbevolking voedsel, zuiver water, huisvesting en eenvoudige gezondheidszorg moet missen. De toegang tot informatie, vorming en kennis moet verzekerd worden. Communicatie- en informatie-infrastructuur en grotere investeringen in onderwijs voor lokale gemeenschappen zijn essentieel om de “digitale kloof” te dichten en om een betere deelname aan de komende kennismaatschappij te verzekeren. Ontwikkelingshulp moet gericht zijn op deze langetermijndoelstellingen.

3. Naar een duurzame kennismaatschappij

Ontwikkeling van wetenschap en technologie is cruciaal. Duurzame ontwikkeling zal alleen waar gemaakt worden met innovatie en innovatieve verspreidingsmechanismen. Men moet er voor zorgen dat technologieën de ontwikkeling van de mens in de hand werken overal ter wereld. Iedereen heeft toegang tot kennis en technologie nodig. We moeten allen investeren in vorming en training en in het scheppen en assimileren van kennis.

Het ontstaan van een door een netwerk verbonden kennismaatschappij in de komende twintig tot dertig jaar is een belangrijke paradigmaverschuiving van het industrieel model van de negentiende en twintigste eeuw. Het kan een deel van onze problemen oplossen, of het kan deel worden van onze problemen. De hoop dat de dynamiek van informatie- en communicatietechnologie alleen zal bijdragen tot een algemene welvaart en de vermindering van de armoede in een wereldmarkt is al te simpel. Met de juiste omkadering kan het miljarden mensen, zelfs in de armste landen, versterken en integreren; nieuwe toegang bieden tot vorming, informatie en kennis, zelfs in de meest afgelegen streken; bijdragen tot het uitroeien van armoede en duurzame levensgemeenschappen opbouwen. Zonder dat draagt het alleen maar bij tot de enorme investeringen en milieubelasting van een gecentraliseerde industrialisering.

Naarmate onze maatschappij complexer en meer en meer onderling afhankelijk wordt, moeten alle dimensies van duurzame ontwikkeling tegelijk nagestreefd worden.

Wetenschap en technologie moeten beantwoorden aan echte noden, zij moeten toegankelijk en gedeeld worden door alle mensen. De opkomst van de kennismaatschappij is **de** belangrijkste verschuiving van het paradigma van de volgende halve eeuw. Een holistische methode en benadering is noodzakelijk om de geleidelijke opbouw van een

duurzame maatschappij mogelijk te maken met constante verbetering van de levenskwaliteit voor allen.

4. Geen grenzen aan verscheidenheid en creativiteit

Om een catastrofale “botsing van beschavingen” in een multiculturele wereld te vermijden **moeten culturele identiteit en diversiteit beschouwd worden als gerechtvaardigde doelen op zich, samen met respect voor fundamentele mensenrechten en identificatie met een reeks van gemeenschappelijke menselijke waarden.** Het verlies van culturele diversiteit leidt tot politieke en economische instabiliteit.

We hebben cultureel verscheiden, verdraagzame en bruisende gemeenschappen nodig waarin de individuen actief kunnen bezig zijn en participeren en waarin hun basisbehoefte en hun gevoel van identiteit en groepsgevoel kunnen nastreven en bereiken. We hebben een wereld nodig met “veelvoudige moderniteiten” zonder ideologieën waar binnen de gemeenschappen verschillende culturen vreedzaam samen bestaan: een wereld van “**lerende gemeenschappen**” waarin geen cultuur haar waarden opdringt aan een andere, en waarin “**zich moderniseren**” en “**leren van elkaar**” waarden op zichzelf betekenen. De in een netwerk verbonden kennismaatschappij moet de rijkdom van inheemse kennis integreren, een ecocentrisch en antropocentrisch concept van een duurzame wereldmaatschappij naar waarde schatten en integreren.

Er moeten doelstellingen vooropgezet worden: Het behoud van de diversiteit van de thans actief gesproken talen, de toename van de inheemse en onafhankelijke creativiteit, de toename van culturele tewerkstelling, het risico op manipuleren en monopoliseren van de informatie verminderen, en betaalbare toegang tot culturele activiteiten met grote kwaliteit voor allen verzekeren. De media moeten beschouwd worden als gemeenschappelijk goed voor vorming en culturele doeleinden in plaats van ze over te laten aan het exclusief domein van het zakenleven met commerciële doeleinden. Bovenal moeten we een cultuur scheppen van participatie in plaats van consumptie.

De specificiteit van culturele diensten binnen het algemeen handelsgebeuren moet beter omschreven worden tijdens de onderhandelingen van de huidige Doha-ronde. Culturele diensten hebben net zoals “milieudiensten” een brede sociale functie. We moeten een globaal kader maken waarin dit erkend wordt en waarin culturele verscheidenheid op gelijke voet staat met economische groei, sociale gelijkheid en een gezond milieu.

De toekomstige wereldgemeenschap moet gebaseerd zijn op lokale gemeenschappen die hun eigen cultureel erfgoed koesteren en die deelnemen aan de kennismaatschappij. Respect voor fundamentele mensenrechten, gedefinieerd door een gemeenschappelijke set van algemene waarden moet erkend worden en nageleefd worden door iedereen. De in een netwerk verbonden kennismaatschappij moet de rijkdom van inheemse kennis en gebruiken integreren. “Inheemse moderniteit” wordt een nieuwe uitdaging voor allen.

5. Efficiëntie en Sturende Mechanismen; het antwoord op de Grenzen aan Grondstoffen

5.1. Efficiëntie van grondstoffengebruik

Het natuurlijk kapitaal van het milieu van de wereld wordt meer bedreigd dan ooit door de voortdurende bevolkingsgroei en de dramatische stijging van de industriële activiteiten. Inzake verbruik van natuurlijke rijkdommen zijn we dichter dan ooit bij de grenzen aan de groei. Gedurende 30 jaar werden sommige grenzen naar de toekomst verschoven dankzij de technologische ontwikkeling: sommige minerale grondstoffen en fossiele brandstoffen worden niet meer zo snel uitgeput als gevreesd werd, **maar de weerslag van hun gebruik op het milieu wordt kritiek.** Economische groei gaat nog steeds gepaard met groei van grondstoffengebruik en heeft nu een grotere bijdrage dan de bevolkingsgroei op zich.

Als industriële groei in staat zou zijn om de armoede in de ontwikkelingslanden uit te roeien, dan zal het grondstoffenverbruik toenemen tot boven het niveau dat duurzaam is voor het milieu. Het zou de mogelijkheden van de biosfeer doen overstijgen met afval en vervuiling. **Productie en consumptie moeten daarom veel efficiënter worden. We moeten overschakelen op een rationeler gebruik van grondstoffen, op het gebruik van hernieuwbare grondstoffen en op productie- en consumptie cycli waarin afval wordt hergebruikt. We moeten ook de grondstoffen herwaarderen door “over te schakelen van materiële goederen naar diensten”.**

In de ontwikkelingslanden moet een ander concept van “groei” tot stand komen door over te schakelen van de ontginning van hun natuurlijke rijkdommen naar het valoriseren van het menselijk kapitaal.

Het energieverbruik kan in de ontwikkelde landen aanzienlijk verminderd worden door een rationeler energiegebruik. Ook in de ontwikkelingslanden moet rationeel energiegebruik verzekerd worden door eenvoudige en aangepaste technologieën. Deze zullen waarschijnlijk voor meer tewerkstelling zorgen en kunnen de plaatselijke gemeenschappen toelaten om hun eigen energiegebruik te beheren.

De energievoorziening moet overschakelen van “koolstof” naar hernieuwbare en propere bronnen (waarmee ook de emissie van broeikasgassen zal afnemen) en waar mogelijk naar gedecentraliseerde voorzieningssystemen. Deze verschuiving zal mogelijk worden met de waarschijnlijk toekomstige wetenschappelijke en technologische ontwikkeling. Er zullen echter aanzienlijke investeringen in onderzoek moeten gebeuren. Dit moet gebeuren in de ontwikkelde landen, maar de bekomen resultaten moeten snel bekend gemaakt worden over de hele wereld. Gedecentraliseerde energieproductie door verspreide kleine eenheden opent nieuwe perspectieven voor de landelijke bevolking in de wereld.

Informatie- en communicatietechnologie is vitaal voor een op milieugebied duurzame productie, logistiek, consumptie en voor een veelheid aan van levenspatronen die duurzaam zijn voor het milieu. Zonder deze technologieën beschikbaar te maken aan de grote meerderheid van de bevolking in de netwerkkennismaatschappij zal duurzaamheid voor het milieu onmogelijk zijn. Omgekeerd zal een kennismaatschappij ook niet automatisch duurzaam zijn. Daarvoor is een gepast kader nodig.

De bevolkingsdruk zal blijven toenemen, maar trager. Tegen 2030 zullen er ongeveer 8 miljard mensen zijn. We zullen te kampen hebben met belangrijke uitdagingen op het vlak van beschikbaarheid van voedsel en zuiver water. Deze kunnen alleen aangepakt worden door een verstandig gebruik van informatie- en biotechnologie en door gesloten cycli van voedselproductie afkomstig van dieren, planten, fungi, wieren en bacteriën, en door meer efficiënte synergieën tussen deze. Watervoorziening en –kwaliteit kan alleen verzekerd worden door een beter beheer.

Tegen 2030 zullen de meeste mensen in steden leven. Om dat duurzaam te maken en om te verzekeren dat de mensen kunnen genieten van een betere gezondheid, toegang tot het onderwijs, de verschillende diensten en sociale uitwisseling moeten we herdenken hoe onze woningen en steden gebruikt worden. De bebouwing moet herbekeken worden met een betere energieefficiëntie en voor een gemeenschap die minder afhankelijk is van de wagen. Steden moeten zo gepland en ontworpen worden dat reizen tot een minimum beperkt wordt. **De ruimtelijke ordening moet compacte en toegankelijke ontwikkelingen aanmoedigen met gemengde functies. We moeten het heersende paradigma aanpakken dat we werken in kantoorgebouwen die dikwijls ver van de andere stedelijke en sociale functies gelegen zijn.**

5.2. Sturende Mechanismen

Om deze uitdaging aan te kunnen moeten we alle “sturende mechanismen” inzetten om een juist kader voor ontwikkeling te krijgen:

Belastingen moeten grondstofgebruik ontraden, ondernemingszin en waardeschepping aanmoedigen, en aansporen tot het overschakelen van materiële goederen naar immateriële diensten. **Er is een belangrijke verschuiving nodig naar belastingen op materiële goederen, energie, grond en transportmogelijkheden.**

Marktmechanismen alleen kunnen onmogelijk het “natuurlijk kapitaal” van onze planeet bewaren en kunnen geen vervanging genereren van grondstoffen die uitgeput geraken. We hebben heffingen nodig om het “gemeenschappelijk goed” te beschermen. **In een wereldeconomie moeten maximale duurzame grenzen vastgelegd worden voor het gebruik van grondstoffen waarvan de voorraad kritisch is en voor de verontreiniging. “Externe” kosten moeten geïnternaliseerd worden.** De reductie van broeikasgassen en “verhandeling van emissierechten” zijn slechts een begin. **Het Kyoto Protocol moet integraal toegepast worden, met inachtneming van het voorzorgsbeginsel, en uitgebreid naar alle antropogene stoffen die het klimaat en de stromingen in de oceanen beïnvloeden.**

Perverse subsidies moeten uitgefaseerd worden. Staatssubsidies zullen een gerechtvaardigd instrument blijven van goed bestuur, maar de enorme subsidies en protectionistische maatregelen voor de landbouw, kolen en staal zijn niet alleen schadelijk voor de dynamiek van verandering in de geïndustrialiseerde landen, maar zijn ook zeer schadelijk voor de ontwikkelingslanden. Verborgene subsidies voor wegtransport, en het ontbreken van een coherent systeem van belasting op vliegtuigbrandstof zijn belangrijke obstakels voor het ontwikkelen van efficiëntere en duurzamere levensstijlen en handelspraktijken.

De efficiëntie van grondstofgebruik moet onmiddellijk en drastisch verhoogd worden. We hebben de nodige technologische vernieuwingen in ons bereik. De ontwikkeling van systemen voor rationeel energiegebruik en voor het beschikbaar stellen van hernieuwbare energie moet een hogere prioriteit krijgen. Een beleid van gedecentraliseerde energieproductie en -bedeling als onderdeel van een beleid van rationeel energiegebruik, is van strategisch belang voor alle landen, vooral in afgelegen gebieden en ontwikkelingslanden. Het kan plaatselijke ondernemingszin stimuleren en de toegang mogelijk maken tot netwerken voor informatie en opleiding. Belasten van grondstoffen en milieugebruik moet grondig gewijzigd worden. De toepassing van het Kyoto Protocol moet nagestreefd worden en contraproductieve en nefaste subsidies moeten zo dringend mogelijk geëlimineerd worden.

6. Bestuur van een wereld met beperkingen

Bestuur is de kern van alle uitdagingen waar we voor staan. Waar we ook kijken zien we falende politieke structuren. Dit geldt vooral voor de plaatsen op de wereld met geweld en oorlog, waar het waardevol kapitaal aan mensen, cultuur, sociale en natuurlijke rijkdom vernietigd wordt. Daarom is het uiterst belangrijk om de wereldstructuren voor conflictbeheersing te versterken. Het verschijnsel van terroristisch geweld toont opnieuw de noodzaak aan van algemene veiligheid en stabiliteit op onze planeet.

De nieuwe “wereldafpraak” in Johannesburg mag geen compromis worden tussen welvaart, gelijkheid en het milieu. De bestuursomkadering moet herbekeken worden zodat iedereen voordeel haalt uit de groei. In Johannesburg hebben we een nieuw partnerschap nodig voor duurzame ontwikkeling in een nieuw kader van solidariteit en culturele verscheidenheid, gebaseerd op de voortschrijdende technologische ontwikkeling en vernieuwing met eerlijke voordelen voor iedereen. We hebben een **nieuwe “ethiek van menselijke solidariteit”** nodig in alle vormen van wereldbestuur. Daarvoor is burgerlijk en politiek leiderschap en verantwoordelijkheid nodig. Regeringen in het “Zuiden” moeten zorgen voor de omstandigheden die onontbeerlijk zijn voor hun socio-economische ontwikkeling. In het “Noorden” moet de handelsgemeenschap en de burgermaatschappij bijdragen aan deze evenwichtige ontwikkeling.

Wereldinstellingen moeten versterkt worden om de stabiliteit van de wereldeconomie te verzekeren en om het “gemeenschappelijk wereldgoed” te beheren (atmosfeer, oceanen, Antarctica enz.). Hiervoor hebben we een sterker en beter geïnformeerd netwerk tussen bevolking en beleid op wereldvlak nodig en een nieuwe omkadering voor de medefinanciering van ontwikkeling.

Met ons economisch systeem is het mogelijk dat de werkende bevolking het onderwijs voor de jeugd en de zorg voor de ouderen kan betalen. **Voor duurzame ontwikkeling is daarom stabiliteit nodig.** Er schuilt nochtans ook een groot gevaar voor vluchtigheid en chaos in een economisch netwerk op wereldschaal met nieuwe sterke bindingen. Er moeten nieuwe wegen gevonden worden om dominerende belangen onder controle te houden, om subsystemen te ontkoppelen, om schokken en fluctuaties op te vangen en om meer te investeren in kennis en vaardigheden. We moeten de mogelijkheden van het systeem om schokken op te vangen versterken zodat deze verdampen of verdunnen. **De regeringen en de organisaties van Bretton-Woods moeten van economische stabiliteit en duurzame ontwikkeling een topprioriteit maken en zij moeten beter in staat zijn tot een**

coherente en synergetische actie. Zij moeten ook gaan naar een ruimer gebaseerde meting van ontwikkeling dan het BNP alleen.

We moeten het kader scheppen waarin “groen ondernemingsschap” bevorderd wordt. **Sociale Bedrijfsverantwoordelijkheid moet een algemene vereiste worden.** Tegen 2010 zou een algemene drievoudige rapportering over de ontwikkeling van het natuurlijk, sociaal en menselijk kapitaal de normale praktijk moeten zijn voor alle beurs genoteerde bedrijven. We moeten ook een kader vinden voor nieuwe partnerschappen tussen wereldbedrijven en plaatselijke gemeenschappen.

De Verenigde Naties zouden op het hoogste niveau een sterkere Raad voor Duurzame Ontwikkeling moeten hebben, die kan zorgen voor de coherentie tussen de activiteiten binnen de VN organisaties, in samenspraak met de regeringen, de bedrijfswereld en de burgermaatschappij. **Bovendien zouden acties voor vorming en culturele verscheidenheid moeten versterkt worden, met mechanismen van co-financiering die toelaten om op drastische wijze de geletterdheid van de jeugd en de volwassenen te verbeteren en waarmee de vaardigheden bevorderd worden die nodig zijn om de wetenschappelijke en technologische vooruitgang in de ontwikkelingslanden tegen 2030 te kunnen assimileren.** Onderwijs en trainingsprogramma's moeten in de komende decennia een veel grotere financiële steun krijgen.

We hebben een nieuwe “ethiek van menselijke solidariteit” nodig in alle vormen van wereldbestuur. De wereldorganisaties moeten zorgen voor de stabiliteit van de wereldeconomie en voor een doeltreffend beheer van het “gemeenschappelijk goed”. De organisaties van Bretton-Woods moeten economische stabiliteit en duurzame ontwikkeling als topprioriteit hebben en in het zakenleven moet Sociale Bedrijfsverantwoordelijkheid een algemene vereiste worden. De Verenigde Naties zouden op het hoogste niveau een sterkere Raad voor Duurzame Ontwikkeling moeten hebben en internationale initiatieven voor vorming en cultuur moeten versterkt worden ♦